

Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri

The Levels of Critical Thinking of Students in School of Health

(Araştırma)

Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi (2009) 39–46

Öğr.Gör. Selma ATAY*, Ebru EKİM, Sezen GÖKKAYA**, Emine SAĞIM****

*Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Çanakkale Sağlık Yüksekokulu

**Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Çanakkale Sağlık Yüksekokulu 4. Sınıf Öğrencisi

ÖZET

Araştırma, sağlık yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda 2007-2008 eğitim öğretim yılında hemşirelik ve ebelikte lisans eğitimi gören tüm öğrenciler oluşturmuştur (N= 285). Araştırmanın örnekleme, ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 250 öğrenci alınmıştır. Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin Tanıtıcı Bilgi Formu ve California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (CEDEÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız örneklerde t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda araştırma kapsamına alınan öğrencilerin "Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği" puan ortalamasının düşük (198.31±18) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre elde edilen puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (F=1.875, p>0.05). Ayrıca öğrencilerin bölümlerine göre elde edilen toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirlenmiştir (F= 0.279, p>0.05). Sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamalarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (t= 2.578, p<0.05). Bu doğrultuda, hemşirelik ve ebelik bölümü öğrencilerine eğitimleri süresince eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek öğretim yöntem ve stratejilerinin kullanılması ve sosyal etkinlikler için fırsat yaratılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık yüksekokulu öğrencileri, eleştirel düşünme, hemşirelik, ebelik

ABSTRACT

This study has been conducted as descriptive to investigate the critical thinking level of students at school of health. The population of the study comprised all of the nursing and midwifery students at the School of Health in Çanakkale Onsekiz Mart University during the education -teaching year of 2007-2008 (N=285). The sample includes 250 voluntary students who could be accessed. Data of the study was collected by using a form including socio-demographic characteristics and California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI). Data were analyzed through using the t-test for independent samples and one-way ANOVA.

According to the findings of this study, it was determined that the mean score of the CCTDI were found as 198.31, which is accepted as low level critical thinking skills. There was no statistically significant differences between the mean scores of students according to their grades ($F=1.875$, $p>0.05$). There was also no statistically significant difference between the total mean scores of nursing and midwifery students. Critical thinking mean scores of students joining to social activities were identified higher than other students. ($t= 2.578$, $p<0.05$). In line with these results, teaching methods and strategies that will improve critical thinking skills of nursing and midwifery students and creating opportunities for activities are suggested.

Key Words: Health school students, critical thinking, nursing, midwifery

Giriş

Değişik alanlarda sunulan hizmetlerin karmaşıklığı, kanıta dayalı uygulamaların artması, teknolojik bilgi ve uygulamayı da içeren çok boyutlu bakım, hemşireleri esnek olma ve eleştirel düşünmeye zorlamaktadır. Bu nedenle çoğu zaman birden çok seçeneği birlikte düşünmek ve hızlı kararlar vermek zorunda olan hemşireler için eleştirel düşünmenin çok önemli olduğu bilinmektedir¹.

Eleştirel kelimesi değerlendirme, yargılama, ayırt etme anlamlarına gelen Yunanca “Kritikos” teriminden türetilmiş, Latince’ye “Criticus” olarak geçmiş ve bir şeyi iyi ya da kötü yanlarıyla değerlendirme anlamına gelmektedir². Cüceloğlu³ eleştirel düşünmeyi “kendi düşünme sürecimizin bilincinde olarak, başkalarının düşünce süreçlerini göz önünde tutarak, öğrendiklerimizi uygulayarak kendimizi ve çevremizde yer alan olayları anlayabilmeyi amaç edinen aktif ve organize zihinsel süreç” olarak tanımlamıştır. Şahinel⁴’in aktardığına göre, 1980’li yıllara kadar, “akıl yürütme, problem çözme, karar verme, bir olayı irdeleme, informal mantık, basit biçimde düşünme ve yaratıcı düşünme” gibi kavramlar eleştirel düşünme ile eş anlamda kullanılmıştır.

Eleştirel düşünme kavramının tanımında Amerikan Felsefe Birliği tarafından başlatılan Delphi Projesinden sonra fikir birliğine varılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada’dan katılan 46 eleştirel düşünme uzmanının oluşturduğu bir komite tarafından psikoloji, felsefe, eğitim ve sosyoloji alanındaki çalışmalar incelenerek, eleştirel düşünme kavramı ile ilgili bilgiler ve içerdiği alanlar konusunda fikir birliğine varılmış ve proje sonuçları 1990 yılında yayınlanmıştır. Projede

eleştirel düşünme; yorum, analiz, değerlendirme ve çıkarım ile sonuçlanan, anlamlı ve kişisel düzenlenmiş yargı olarak tanımlanmıştır^{5,6}. Delphi projesinde eleştirel düşünme becerileri adım adım karşılaştırmalı tanımlanmış, profesyonel hemşirelerin önemli kararları verirken bu becerilerden yararlanmaları önerilmektedir⁶. Ayrıca, Amerika'daki Ulusal Hemşirelik Derneği, 1991 yılında hemşirelik eğitiminde eleştirel düşünmenin vazgeçilmez olduğunu vurgulayarak, bunu lisans mezunlar için bir çıktı kriteri olarak belirlemiştir⁷.

Gelişen teknoloji ve bilgi artışı, hemşirenin güvenli bakım verebilmesi için gerekli beceriler ile donanımlı olmasını zorunlu hale getirmiştir⁸. Hemşirenin toplumun sağlık gereksinimlerine yanıt verebilmesi için bilgiyi araması, sorgulaması, eleştirel düşünebilmesi, sorunlara çözüm getirebilmesi ve toplumsal duyarlılığa sahip olması beklenir. Eleştirel düşünme hemşirelik uygulamalarında hemşirelik tanısı koyma ya da çözüm yollarını belirlemede önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Hemşirelerin, yoğun bakım ünitelerinde, ayaktan tedavi ünitelerinde, eğitim aldıkları kurumlarda ve çalıştıkları tüm birimlerde eleştirel düşünceleri arzu edilmektedir. Hemşireler geniş bir bilgi birikiminden yola çıkarak her bir hasta ya da durum için bakımı bireyselleştirebilirler⁹. Eleştirel düşünme istedik, güvenli hemşirelik bakımın verilmesi için gerekli bir beceridir¹⁰.

Ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerine yönelik yapılan çalışmaların sayısında son yıllarda bir artış gözlenmektedir. Öztürk ve Ulusoy¹¹'un, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndaki ve Zaybak ile Khorshid¹²'in, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'ndeki öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesine yönelik yaptıkları araştırmalarda, öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Şenturan ve Alpar¹³'in yaptıkları çalışmada ise, farklı müfredat uygulayan Hemşirelik Yüksekokulları ve Sağlık Yüksekokullarının her ikisinde de hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme puan ortalamalarının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Eleştirel düşünme yeteneğinin tüm sağlık çalışanları için önemli ve gerekli olduğu bilinmektedir¹⁴. Sağlık sektöründe eğitim-öğretim yapan ve nitelikli sağlık personeli yetiştirmeyi amaçlayan Sağlık yüksekokulları bünyesinde yer alan Hemşirelik Bölümlerindeki öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerine yönelik çok sayıda çalışma yapılmış olmasına rağmen, Ebelik Bölümlerindeki öğrencilerin bu eğilimlerine yönelik yeterli çalışma yapılmadığı gözlenmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda eğitim-öğretim alan Hemşirelik Bölümü ve Ebelik Bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerini ve bu düzeyler arasında fark olup olmadığını belirlemek, eleştirel düşünme düzeylerini etkileyen faktörleri tespit etmek ve öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini güçlendirecek önerilerde bulunmak amacıyla yapılan bu araştırma ile söz konusu eksikliğin giderilmesine katkı sağlanması da düşünülmüştür.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın evrenini, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda 2007-2008 eğitim öğretim yılında hemşirelik ve ebelikte lisans eğitimi gören tüm öğrenciler (N= 285) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemine, ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 250 öğrenci alınmıştır. Yanıtlama oranı % 88.0 dir.

Araştırmanın verileri, 1-30 Şubat 2008 tarihleri arasında öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin Tanıtıcı Bilgi Formu ve California Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (CEDEÖ) kullanılarak toplanmıştır. Bu ölçek; 1990 yılında Amerikan Felsefe Derneğinin yürüttüğü Delphi projesinde, eleştirel düşünme düzeyini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Kökdemir¹⁵ tarafından yapılmış olup, 51 tanımlayıcı ifade ve 6 alt boyut bulunmaktadır. Doğruyu arama, açık fikirlilik, analitiklik, sistematiklik, kendine güven ve meraklılık adı altında altı alt boyutu bulunan ölçek 6'lı Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puan arttıkça eleştirel düşünme eğilimi de artmaktadır. CEDEÖ'ne göre 240 puanın altı düşük, 240-300 arası orta ve 300 puanın üzeri yüksek eleştirel düşünme eğilimi olarak tanımlanmaktadır¹⁵. Ölçeğin toplam Cronbach alfa kat sayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler; CEDEÖ puanları için aritmetik ortalama±standart sapma cinsinden, kategorik veriler frekans ve yüzde değerleri ile ifade edilmiştir. İstatistiksel analizler, SPSS 11.00 paket programında yapılmıştır. Değerlendirmelerde bağımsız örneklerde t testi ve Tek Yönlü Varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %27.6'sının (n=69) birinci sınıf, %52.0'sinin (n=130) ebelik bölümünde oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin Anne eğitim durumuna bakıldığında %64.8'inin (n=162) annesinin ilkökul mezunu olduğu, %45.2'sinin babasının ilkökul mezunu olduğu ve %50.4'ünün (n=126) üç ve üzeri kardeşe sahip olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin CEDEÖ puan ortalaması 198.31±18 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre CEDEÖ ve Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı

CEDEÖ	I.sınıf (n=69) X ±SD	II. sınıf (n=55) X ± SD	III. sınıf(n=61) X ± SD	IV. sınıf(n=65) X ± SD	F	P
Doğruyu arama	23.59 ± 5.17	23.67 ± 4.78	23.57 ± 4.47	24.35 ± 4.36	0.402	0.75
Açık fikirlilik	36.68 ± 5.73	35.50 ± 7.24	36.83 ± 7.61	36.96 ± 7.54	0.469	0.70
Analitiklik	53.65 ± 5.73	53,67 ± 4,97	53.98 ± 5.26	54.06 ± 4.96	0.959	0.95
Sistematiklik	17.89 ± 2.42	18,38 ± 3,17	17.16 ± 3.18	17.56 ± 2.68	0.131	0.13
Kendine güven	26.98 ± 4.21	27.29 ± 4.56	29.67 ± 4.72	28.98 ± 3.75	5.717	0.00
Meraklılık	34.20 ± 5.67	34.20 ± 5.62	35.81 ± 5.31	35.28 ± 5.43	3.782	0.01
Toplam	195.72 ±16.25	195.81 ±18.10	199.80 ± 19.18	201.76 ± 16.44	1.875	0.13

Öğrencilerin sınıflara göre elde edilen puan ortalamaları incelendiğinde (Tablo 2) puan ortalamaları; 1. sınıflarda 195.72, 2. sınıflarda 195.81, 3. sınıflarda 199.80, 4. sınıflarda 201.76 olarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda sınıfların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (F=1.875, p>0.05). Öğrencilerin sınıflara göre CEDEÖ alt ölçek puan ortalamalarının

dağılımı incelendiğinde; kendine güven ve meraklılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). III.ve IV. Sınıfta olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kendine güven ve meraklılık alt ölçek puan ortalamalarının I. ve II. sınıfta olan öğrencilerden daha yüksek olduğu ve aralarındaki farkında istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi.

Tablo 2. Öğrencilerin Bölümlerine Göre CEDEÖ ve Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı

CEDEÖ	Hemşirelik (n=120) X ± SD	Ebelik (n=130) X ± SD	T	P
Doğruyu arama	23.72± 4.36	23.87 ± 5.01	-0.255	0.79
Açık fikirlilik	36.05 ± 6.94	36.98± 7.74	-1.000	0.31
Analitiklik	53.70 ± 5.07	53.97 ± 5.40	-0.417	0.67
Sistematiklik	17.62 ±2.80	17.84 ± 2.95	-0.606	0.54
Kendine güven	28.30 ± 3.86	28.15 ± 4.91	0.275	0.78
Meraklılık	35.38 ± 5.01	35.20 ± 5.81	0.266	0.79
Toplam	197.70 ±15.12	198.8 ±19.58	-0.529	0.59

Öğrencilerin bölümlere göre puan ortalamalarına bakıldığında (Tablo 2), hemşirelik bölümü öğrencilerinin 197.70, ebelik bölümü öğrencilerinin ise 198.8 olduğu; puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($F=0.279$, $p>0.005$). Alt boyutlarda bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyal Etkinliklere Katılma Durumuna Göre CEDEÖ ve Alt Ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı

CEDEÖ	Katılan (n=152) X ± SD	Katılmayan (n=98) X ± SD	T	P
Doğruyu arama	23.50± 4.81	24.27 ± 4.49	-1.275	0.20
Açık fikirlilik	36.20 ± 7.51	37.05± 7.18	-8.85	0.37
Analitiklik	54.64 ± 4.85	52.60 ± 5.57	3.062	0.00
Sistematiklik	17.58 ±2.85	17.97 ± 2.9	-1.057	0.29
Kendine güven	29.38 ± 4.03	26.42 ± 4.44	5.438	0.00
Meraklılık	36.48 ± 5.00	33.43 ± 5.58	4.480	0.00
Toplam	200.58 ±17.12	194.78 ±17.73	2.578	0.01

Öğrencilerin sosyal etkinliklere katılma durumuna göre eleştirel düşünme puan ortalamalarının dağılımına bakıldığında (Tablo 3); eleştirel düşünme puan ortalamaları sosyal etkinliklere katıldığını ifade edenlerde 200.58, katılmadığını belirtenlerde 194.78 olarak saptanırken, yapılan istatistiksel analiz sonucunda iki ortalama arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır ($t=2.578$, $p<0.05$). Öğrencilerin, sosyal etkinliklere katılıp katılmama durumuna göre alt ölçeklerden alınan puanlar incelendiğinde; sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin, sosyal

etkinliklere katılmayan öğrencilere göre analitiklik, kendine güven ve meraklılık alt ölçeklerinden anlamlı olarak daha yüksek puan aldığı saptanmıştır ($p < 0.05$).

Ayrıca öğrencilerin anne ve baba eğitimi, mezun oldukları okul ve kardeş sayısı ile elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tartışma

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin CEDEÖ puan ortalaması düşük (198.31 ± 18) olarak saptanmıştır. Zaybak ve Khorshid¹², Öztürk ve Ulusoy¹¹, Şenturan ve Alpar¹³ da hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ile ilgili yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamalarını düşük olarak bulmuşlardır. CEDEÖ'ne göre 240'ın altında puan alanların düşük eleştirel düşünme beceri düzeyine sahip oldukları belirtilmektedir. Dirimeşe²³'nin çalışmasında ise, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri orta düzeyde bulunmuştur. Yapılan çalışmalardan elde edilen puan ortalamalarından yola çıkarak hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin istenen düzeyde olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre elde edilen CEDEÖ puan ortalamaları incelendiğinde puan ortalamaları; 1. sınıflarda 195.24, 2. sınıflarda 195.81, 3. sınıflarda 199.80, 4. sınıflarda 201.76 olarak belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda sınıfların puan ortalamaları giderek artmakla birlikte, sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). Kendine güven ve meraklılık alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Kendine güven ve meraklılık boyutunda III. ve IV. sınıfta olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin puan ortalaması I. ve II. sınıfta olan hemşirelik ve ebelik öğrencilerinden anlamlı ölçüde yüksek çıkmıştır. Mesleki derslerini tamamlamış olan III. ve IV. sınıf öğrencilerde bilgi edinme ve yeni şeyler öğrenme eğilimini yansıtan meraklılık ve güven duygusunun artması, olaylara daha farklı ve eleştirel yaklaşabilmelerinden kaynaklanmış olabilir. Şenturan ve Alpar¹³'ün yapmış oldukları çalışmada da dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin kendine güven alt ölçeği I. sınıf hemşirelik öğrencilerinden anlamlı oranda yüksek bulunmuştur. Hemşirelik bakım uygulamalarında, profesyonel özelliklerden eleştirel düşünme ve karar verme becerilerinin geliştirilmesine gereksinim olduğu açıktır. Bu gereksinim eğitimde değişimi zorunlu hale getirmiştir. Sözü edilen bu becerileri destekleyen ve geliştiren eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir⁽²⁾. Öğrencilerin sınıf ve yaşları arttıkça mesleki deneyimleri de zenginleşmektedir. Literatürde, eleştirel düşünme becerisinin eğitim süresince geliştirildiğine yönelik çalışma sonuçları farklılık göstermektedir^{10-12,15-16}. Öz ve Dil¹⁷'in Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu I. ve IV. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerini karşılaştırdıkları çalışmada, sınıflar arasında eleştirel düşünme toplam puan ortalamaları arasında fark olmadığı bulunmuştur. Adams ve arkadaşları¹⁸'nin yaptıkları çalışmada, ikinci sınıftaki öğrencilerin eleştirel düşünme genel puan ortalamaları ile son sınıfa devam eden öğrencilerin eleştirel düşünme genel puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Benzer şekilde McGrath¹⁹ hemşirelik lisans öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, eleştirel düşünme eğiliminin 1. sınıftan 4. sınıfa doğru arttığını, ancak istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığını belirtmiştir. Bu sonuçlarda çalışmamızda ortaya çıkan bulguları

destekler niteliktedir. Spelic ve arkadaşları¹⁶'nın, lisans programının sonuçlarını değerlendirdikleri çalışmada, öğrencilerin programa girişte, eğitim sürecinde ve programdan çıkışta ölçülen eleştirel düşünme beceri puanlarında anlamlı derecede artış olduğu görülmüştür.

Zaybak ve Khorshid¹² ile Dirimeşe²'nin çalışmasında ise 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim düzeyi diğer sınıflarda eğitim gören öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunması, üst sınıflara çıkıldıkça öğrencilerin mesleki derslerini tamamlaması, kendine ve bilgisine daha fazla güvenmesi ve olaylara daha eleştirel yaklaşımlarda bulunabilme becerisinin artmasından kaynaklanmış olabileceği gibi, okulda verilen eğitimin eleştirel düşünme eğilimini artırır nitelikte olabileceği de iddia edilebilir.

Araştırmada öğrencilerin bölümlerine göre eleştirel düşünme eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 2). Anlamlı bir farklılığın olmaması, bölümlerin giriş puanlarının yakın olmasına, her iki bölümde de eğitimde kullanılan yöntem ve tekniklerin aynı olmasına ve eğitim- öğretim aynı öğretim elemanlarınca yürütülüyor olmasına bağlanabilir.

Öğrencilerin sosyal etkinliklere katılma durumuna göre yapılan analiz sonucunda sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamaları, diğer öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur ($t=2.578$, $p=.011$). Bununla birlikte sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin, sosyal etkinliklere katılmayan öğrencilere göre analitiklik, kendine güven ve meraklılık alt ölçeklerinden anlamlı olarak daha yüksek puan aldığı saptanmıştır ($p<0.05$). Analitiklik, zor problemlere karşı akıl yürütme ve nesnel kanıt kullanılmasını ifade etmektedir. Kendine güven, kişinin kendi akıl yürütme süreçlerine duyduğu güveni yansıtır. Meraklılık ise, herhangi bir kazanç ya da çıkar beklentisi olmaksızın kişinin bilgi edinme ve yeni şeyler öğrenme eğilimini ölçmektedir^{2,15}. Kaya²⁰ da çalışmasında sosyo-kültürel etkinliklere katılan öğrencilerin eleştirel düşünme gücünün diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Zaybak ve Khorshid¹²'in çalışmasında benzer şekilde sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamaları diğer öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Belirtilen diğer araştırmaların sonuçları ile de benzerlik gösteren araştırmamızın sonuçlarına göre sosyal etkinliklere katılmanın eleştirel düşünmeyi olumlu yönde etkileyen bir etken olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin “Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği” puan ortalaması düşük olarak saptanmıştır. Öğrencilerin bölümlerine ve sınıflara göre elde edilen puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Eğitimciler, hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için geleneksel öğrenme stratejileri yerine anlamlı öğrenmeyi sağlayan aktif öğrenme stratejileri denemelidirler.

Sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamalarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anne ve baba eğitimi, kardeş sayısı ile elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelik ve ebelik bölümlerindeki öğrencilerin eğitimleri süresince eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek akran eğitimi, düşünsel alışkanlıkların öğretilmesi, kavram haritası stratejisi, eğitimde koçluk yaklaşımı gibi öğretim yöntemlerinin kullanılması, öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmaları yönünde desteklenmesi ve sosyal etkinler için fırsat yaratılması önerilebilir.

Kaynaklar

1. Le Storti A, Cullen PA, Michiels JM. et al. Creative thinking in nursing education: Preparing for tomorrow's challenges. *Nursing Outlook* 1999; 47 (2): 62-66.
2. Dirimeşe E. Hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Yüksek lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi: Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir. 2006.
3. Cüceloğlu D. İyi düşün doğru karar ver. 29. Basım. Sistem Yayıncılık, 1999.
4. Şahinel S. Eleştirel düşünme. Pegem Yayıncılık. Ankara. 2002.
5. Sullivan PS, Blevins-Stephens WL, Smith FM, Vaughan-Wrobel, B. Addressing the National League for Nursing Critical-Thinking Outcome 1997; 22(1): 23-29.
6. Baker D D. A longitudinal study of critical thinking skills in baccalaureate nursing students, Yayımlanmamış Doktora Tezi, The University of Memphis, 2002.
7. Swalleh TMA. Critical thinking among nurses. *Nursing Management* 2008; 14; 9. 28-31.
8. Sandra K.L. Beasley S. Critical thinking in nursing a cognitive skills workbook, Lippincott Williams & Wilkins, 2003.
9. Şenturan L. Hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi: Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 2006.
10. Toofany S. Critical thinking among nurses. *Nurs Manag (Harrow)* Feb;14(9):28-31, 2008.
11. Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2008;1:1.
12. Zaybak A, Khorshid L. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2006; 22 (2): 137-146.
13. Şenturan L, Alpar ŞE. Hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2008;12 (1): 22-30.
14. Ip WY, Lee D, Lee I, et al. Disposition towards critical thinking:A study of Chinese undergraduate nursing students. *Journal of Advanced Nursing* 2000;32 (1): 84-90.
15. Kökdemir D. Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözüme. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 2003
16. Spelic SS, Parsons M, Hercinger M, et al. Evaluation of critical thinking outcomes of a BSN program. *Holistic Nursing Practice* 2001;15(3).27-34.
17. Öz F, Dil S. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu I. ve IV. sınıf öğrencilerinin denetim odağını etkileyen faktörler ve eleştirel düşünme gücü ile ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2003; 2: 27-38.
18. Adams MH, Stover LM, Whitlow F. A Longitudinal evaluation of baccalaureate nursing students' critical thinking abilities. *Journal of Nursing Education* 1999;38:3. 139-141.
19. McGrath PJ. The Relationship of critical thinking skills and critical thinking disposition of baccalaureate nursing students. *Journal of Advanced Nursing* 2003;43(6), 569-577.
20. Kaya H. Üniversite öğrencilerinde akıl yürütme gücü. Uluslararası Katılımlı VI. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Damla Matbaacılık, Ankara. 1998.